

**UCHWAŁA NR XVII/112/16
RADY GMINY RADZIŁÓW**

z dnia 29 stycznia 2016 r.

w sprawie przyjęcia Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Radziłów na lata 2016-2023

Na podstawie art. 18 ust 1 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz.U. z 2015 r. poz. 1515 z późn. zm.) oraz art. 16b, 17 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz.U. z 2015 r. poz. 163 z późn. zm.) uchwala się co następuje:

§ 1. Przyjmuje się Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Radziłów na lata 2016- 2023 w brzmieniu stanowiącym załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy Radziłów.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie od dnia 01.02.2016 r.

Przewodnicząca Rady Gminy

Elżbieta Klimaszewska

Załącznik do Uchwały Nr XVII/112/16
Rady Gminy Radziłów
z dnia 29 stycznia 2016 r.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Radziłów na lata 2016-2023

RADZIŁÓW, STYCZEŃ 2016

SPIS TREŚCI

WSTĘP	3
I. CZĘŚĆ DIAGNOSTYCZNA	5
1. DEMOGRAFIA	7
2. SYTUACJA GOSPODARCZA	9
3. ZASOBY GMINY, OBSZARY SPOŁECZNE I PROGNOZY	15
II. CZĘŚĆ PROGRAMOWA	35
1. WIZJA STRATEGICZNA, CELE I KIERUNKI DZIAŁAŃ	35
2. HARMONOGRAM REALIZACJI STRATEGII	38
III. ZARZĄDZANIE I MONITOROWANIE STRATEGII	42
ZAKOŃCZENIE	44

WSTĘP

Rozwiązywanie problemów społecznych stanowi obok rozwoju infrastruktury jedno z najważniejszych zadań każdej gminy. Strategia jest dokumentem wyznaczającym podstawowe kierunki działań instytucji samorządowych oraz planem rozwoju całej wspólnoty lokalnej.

Zgodnie z zaleceniami legislacyjnymi opracowanie i realizacja gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych należy do zadań własnych gminy o charakterze obowiązkowym. Dnia 30 grudnia 2005 roku dokument Strategii został przyjęty przez Radę Gminy Radziłów w drodze uchwały na lata 2005 – 2015 (uchwała nr XXXV/168/05). We wrześniu 2015 roku podjęto decyzję o opracowaniu nowego dokumentu strategicznego, oddającego aktualną sytuację społeczną i potrzeby gminy. Przygotowano pisma do organizacji i instytucji badające potrzeby i zasoby społeczne, by dokonać weryfikacji danych statystycznych, określić cele i kierunki działania.

Podczas prac nad dokumentem wykorzystano zapisy gminnych programów, projektów, raportów.

Dokument składa się z trzech części, wstępu i zakończenia. Przedstawiają one kolejno - stan aktualny sytuacji społecznej w gminie - rozdział I, misję i cele oraz harmonogram realizacji - rozdział II, sposoby wdrażania i monitorowania strategii- rozdział III.

O prezentowanym kształcie Strategii zdecydowała różnorodność problemów społecznych występujących w gminie, a także konieczność wzięcia pod uwagę aktów prawnych, które mają istotny wpływ na konstrukcję dokumentu i rozwiązywanie zadań społecznych w przyszłości. Są to m.in.:

- *Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej,*
- *Ustawa o świadczeniach rodzinnych z dnia 28 listopada 2003 roku,*
- *Ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie,*
- *Ustawa z dnia 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym,*
- *Ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy,*
- *Ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi,*

- *Ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych,*
- *Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii,*
- *Ustawa o ochronie zdrowia psychicznego z dnia 19 sierpnia 1994 roku,*
- *Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie,*
- *Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.*

Konstruując Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych, należało pamiętać, że nie jest to jedyny dokument w obszarze polityki społecznej, którego skutki będą dotyczyły mieszkańców gminy. Krytyczna analiza dokumentów programowych na poziomie kraju, województwa czy powiatu pozwala na skuteczniejsze programowanie działań na poziomie lokalnym, tak by wpisywać się własnymi konstrukcjami programowymi w już funkcjonującą rzeczywistość formalno-prawną. Skorzystano między innymi z:

- *Strategii Rozwoju Kraju 2020*
- *Strategii Rozwoju Kapitału Ludzkiego do 2020,*
- *Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2010-2020,*
- *Krajowego Programu Przeciwdziałania Ubóstwu i Wykluczeniu Społecznemu 2020,*
- *Krajowego Programu Rozwoju Ekonomii Społecznej w latach 2014-2020,*
- *Strategii Rozwoju Społeczno- Gospodarczego Polski Wschodniej do roku 2020,*
- *Strategii Rozwoju Województwa Podlaskiego do 2020 roku,*
- *Wojewódzkiej Strategii Polityki Społecznej na lata 2010-2018,*
- *Strategii Rozwoju Powiatu Grajewskiego do 2020 roku.*

Dzięki refleksji nad powyższymi dokumentami prezentowana Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy na lata 2016-2023 uwzględnia wymiar krajowej, regionalnej i lokalnej polityki publicznej.

I. CZĘŚĆ DIAGNOSTYCZNA

Gmina Radziłów leży w południowej części powiatu grajewskiego, w województwie podlaskim. Graniczy z następującymi gminami: Wąsosz, Grajewo, Goniądz, Trzcianne, Jedwabne i Przytuły. Położona jest w obszarze Zielonych Płuc Polski. Zajmuje obszar 19 938 ha. Sieć osadniczą gminy tworzą 34 miejscowości wiejskie, w których na dzień 31.12.2014 r. zamieszkiwało 5099 mieszkańców. Najliczniej zamieszkanymi sołectwami są Słucz, Klimaszewnica, Glinki, Okrasin i Karwowo liczące od 206 do 543 mieszkańców. Głównym szlakiem komunikacyjnym jest droga wojewódzka relacji Łomża – Jedwabne - Osowiec. Znaczna część gminy znajduje się w Biebrzańskim Parku Narodowym oraz w jego otulinie. Miejscowości leżące w otulinie Biebrzańskiego Parku Narodowego to: Brychy, Łoje-Awissa, Radziłów, Karwowo, Ostrowik, Okrasin, Mścichy, Klimaszewnica. Na jedną miejscowość przypada średnio 159 osób, tj. mniej więcej tyle, co przeciętnie w województwie (129 osób). Rozmieszczenie sieci osadniczej jest nierównomierne, co wynika z uwarunkowań geograficznych obszaru gminy. Teren parku narodowego i doliny Biebrzy jest słabo zaludniony. Większość wsi małych i najmniejszych położona jest w zachodniej części gminy, natomiast wsi większych - w części północnej i wschodniej. Pod względem obszarowym gmina Radziłów jest jedną z rozleglejszych w powiecie, zajmując obszar 19 938 ha, co stanowi 20,62% powierzchni powiatu i 0,99 % powierzchni województwa. Pod względem ilości mieszkańców gmina jest stosunkowo słabo zaludniona, zamieszkuje ją 10,84% ludności powiatu i 0,45% ludności województwa.

Rycina 1. Gmina Radziłów na tle powiatu

Dużą część gminy zajmuje **Biebrzański Park Narodowy**. Został on utworzony w 1993 r. i jest największym parkiem narodowym w Polsce, zajmuje 59223 ha powierzchni. Obszary leśne w Parku zajmują 15547 ha, grunty rolne - 18182 ha, a nieużytki - Bagna Biebrzańskie (najbardziej cenne przyrodniczo ekosystemy) - 25494 ha. Biebrzański Park Narodowy chroni rozległe i prawie niezmienione dolinowe torfowiska z unikalną różnorodnością gatunków roślin, ptaków i innych zwierząt oraz naturalnych ekosystemów. Dolina Biebrzy jest bardzo ważnym miejscem gniazdowania, żerowania i odpoczynku dla ptactwa wodno-błotnego, toteż w roku 1995 została wpisana na listę siedlisk konwencji dot. obszarów mokradłowych o międzynarodowym znaczeniu, zwłaszcza jako środowiska życia ptactwa wodno-błotnego. BPN jest na liście Konwencji Ramsarskiej. Park leży w geobotanicznej krainie zwanej Kotliną Biebrzańską, a ta należy do Działu Północnego. Jedną z jego charakterystycznych cech florystycznych jest dominacja świerka i duży udział gatunków borealnych i reliktywów glacialnych: brzoza niska, trzcinnik prosty, turzyca strunowa, turzyca życicowa, bażyna czarna, bagno zwyczajne, żurawina błotna, gnidosz królewski, tłustosz pospolity, wielosił błękitny, wierzba lapońska, skalnica torfowiskowa, niebielistka trwała, wełnianeczka alpejska, borówka bagienna i szereg mszaków.

1. DEMOGRAFIA

Według danych z Urzędu Gminy w Radziłowie, na dzień 31.12.2014 roku na terenie gminy zamieszkiwało 5099 osób, w tym 2576 mężczyzn i 2523 kobiet.

Tabela 1. Ludność Gminy Radziłów wg płci i wieku w 2014 roku

WIEK	MĘŻCZYZN	KOBIET	OGÓLEM
0-2	82	79	161
3	27	24	51
4-5	60	43	103
6	36	22	58
7	23	34	57
8-12	132	131	263
13-15	69	94	163
16-17	71	66	137
18	32	35	67
19-65	1721	1402	3190
> 65	323	593	916
OGÓLEM	2576	2523	5099

Dane: Urzędu Gminy Radziłów, Ewidencja Ludności

Wśród mieszkańców **19,48%** - czyli 993 osób to dzieci i młodzież w wieku przedprodukcyjnym, **62,56%** - czyli 3190 osób w wieku produkcyjnym oraz **17,96%** - czyli 916 osób w wieku poprodukcyjnym (323 mężczyzn powyżej 65 roku życia i 593 kobiet powyżej 60 roku życia).

Tabela 2: Struktura mieszkańców Gminy Radziłów w wybranych latach:

Dane z roku:	Wiek: 0-18 lat	Wiek: 19-60/65 lat	Wiek: powyżej 60/65 lat	Razem
2008	1227	3204	964	5395
2011	1129	3155	943	5227
2014	1060	3123	916	5099
	Spadek	Spadek	Spadek	Spadek

Dane: Urzędu Gminy Radziłów, Ewidencja Ludności

Od kilku lat obserwowany jest regres demograficzny, wynikający zarówno z ujemnego przyrostu naturalnego jak i migracji ludności. Ludność gminy jest relatywnie młoda, jednak odsetek osób w wieku przedprodukcyjnym spada z biegiem ostatnich lat. Problemem malejącej populacji gminy (typowym dla obszaru całego województwa) jest brak perspektyw zatrudnienia i rozwoju dla części ludzi w wieku przedprodukcyjnym i produkcyjnym.

Odnotowano systematycznie **zmniejszającą się** liczbę dzieci i młodzieży (w przedziale wiekowym 0-18 lat), co jest związane z malejącą dzietnością rodzin. Zmniejsza się także liczba osób w wieku poprodukcyjnym (60 lat dla kobiet i 65 dla mężczyzn), chociaż w niedalekiej przyszłości znaczna grupa osób będzie w wieku produkcyjnym z uwagi na fakt, iż wiek aktywności zawodowej jest obecnie wydłużony do 67 lat.

Mimo znaczących – jak wykazują badania - zmian w trybie życia Polaków nadal wysoki odsetek osób pali papierosy, znaczna liczba osób zmaga się z nadwagą, co ma również negatywny wpływ na poziom umieralności. Zgodnie z założeniami, przewidywane są w Polsce¹ największe zmiany w natężeniu zgonów wśród mężczyzn w wieku 40-64 lata, wśród kobiet w wieku 50-59 oraz w najmłodszych rocznikach wieku. Prognozowane przeciętne dalsze trwanie życia mężczyzn wzrośnie od poziomu do 77,1 w 2035, zaś kobiet o niewiele ponad 3 lata tj. do 82,9 w 2035r. Różnica między przeciętnym dalszym trwaniem życia kobiet i mężczyzn z obecnych 8,7 lat zmniejszy się do 5,8 lat. Zatem nadal będzie utrzymywać się nadumieralność mężczyzn, jednak jej skala będzie znacznie mniejsza.

¹Prognoza ludności Polski, GUS, 2008-2035

Na podstawie danych statystyki ruchu naturalnego ludności, prowadzonego przez Urząd Gminy Radziłów, można zaobserwować na przestrzeni lat spadek liczby urodzeń.

Tabela 3. Ruch naturalny ludności w gminie Radziłów w latach 2008-2014

Rok	2008	2011	2014
zgony	71	93	63
urodzenia	63	52	55
małżeństwa	69	64	70
rozwoły	13	5	9
Wymeldowanie z pobytu stałego	55	85	81
zameldowanie na pobyt stały	31	32	23

Dane: Urzędu Gminy Radziłów, Ewidencja Ludności

Należy też zauważyć, iż saldo migracji mieszkańców gminy wzrasta, a w roku 2014 wynosiło - 81 osób.

W celu zatrzymania negatywnych procesów konieczne jest wzmocnienie otoczenia rolnictwa, reorientacja zawodowa ludności utrzymującej się z rolnictwa oraz stworzenie dogodnych warunków dla procesów rozwojowych w sektorze prywatnym, głównie poprzez prowadzenie inwestycji infrastrukturalnych sprzyjających korzystnym warunkom inwestowania (dodatkowe miejsca pracy, wykorzystanie rolniczego potencjału). W celu wykorzystania walorów turystycznych i przyrodniczych niezbędne są inwestycje mające na celu poprawę komunikacji gminnej (budowa parkingów, punktów informacji turystycznej, modernizacja ulic i dróg gminnych) oraz działania proekologiczne.

2. SYTUACJA GOSPODARCZA

Gmina Radziłów jest gminą typowo rolniczą. Rolnicze formy użytkowania ziemi są podstawową formą korzystania z zasobów naturalnych na terenie gminy. Użytki rolne zajmują obszar 15 083 ha, lasy i grunty leśne 1885 ha, tereny osiedlowe 11 ha, tereny komunikacyjne 426 ha, nieużytki 2020 ha.

Tabela 4. Liczba gospodarstw rolnych wg powierzchni w ha fizycznych w Gminie Radziłów

Powierzchnia gospodarstwa rolnego w ha fizycznych	Ilość gospodarstw stan na 31.12.2007 r.	Ilość gospodarstw stan na 31.12.2014	Ilość gospodarstw wraz z powierzchnią nieruchomości i z lasem na dzień 31.12.2014
0,0 – 1,0	620	651	605
1,0-2,0	297	362	363
2,0-5,0	356	413	414
5,0-10,0	304	312	310
10,0-15,0	227	224	222
15,0-20,0	187	164	162
20,0-30,0	180	158	158
30,0-50,0	68	59	61
50,0-100,0	6	10	9
Powyżej 100,00	1	2	2
Ogółem	2246	2355	2306

Źródło: Urząd Gminy w Radziłowie, Referat Finansowy

Charakterystycznym elementem jest wysoki odsetek łąk i pastwisk, co jest pochodną popularnej na tym terenie intensywnej hodowli bydła. Gospodarstwa rolne specjalizują się głównie w produkcji mleka i mięsa. Obszar gminy cechują na ogół sprzyjające warunki do produkcji rolnej. Obok łagodnie falistej rzeźby terenu decyduje o tym wysoka przydatność rolnicza gleb (przewaga gleb brunatnych) i korzystne stosunki wodne. Wskaźnik jakości rolniczej przestrzeni

produkcyjnej ujmujący najważniejsze elementy środowiska przyrodniczego, tj. gleby, agroklimat, rzeźbę terenu i warunki wodne lokuje gminę w pobliżu przeciętnego poziomu w województwie. Pod względem geologicznym gleby występujące na terenie gminy zaliczane są do grupy gleb rdzawych. Lokalnie występują gleby glejbielicowe i glejbielice, gleby bielicowe i bielice, torfowe, torfowo-mułowe, murszowe mady (w dolinach), a także czarne ziemie. Gleby rdzawe bielicowane i rdzawe właściwe wykształciły się na piaskach wydmowych i na piaskach sandrowych. Przeważające w gminie klasy bonitacyjne gleb to IV a, IV b, V i VI.

W hodowli zdecydowanie dominuje chów bydła mlecznego i trzody chlewnej. W gminie Radziłów rolnicy są głównymi dostawcami mleka Spółdzielni Mleczarskiej *Mlekol* w Grajewie.

Aktualnie w gminie zarejestrowane są 132 podmioty gospodarcze, w tym 126 należących do sektora prywatnego. Działalność gospodarczą prowadziło 114 osób.

Tabela 5. Podmioty gospodarcze i ich specyfikacja w gminie Radziłów

WYSZCZEGÓLNIENIE	2008	2011	2014
SEKTOR PUBLICZNY			
ogółem	7	7	6
państwowe i samorządowe jednostki prawa budżetowego	7	7	6
SEKTOR PRYWATNY			
ogółem	106	95	126
osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą	99	80	114
spółki handlowe	-	5	3
spółki handlowe z udziałem kapitału zagranicznego	-	-	-
spółdzielnie	3	3	3
fundacje	-	-	-
stowarzyszenia i organizacje społeczne	4	5	6
RODZAJE DZIAŁALNOŚCI PKD			
rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	14	23	28
przemysł i budownictwo	31	15	32
pozostała działalność	54	47	54

Dane: Kierownik Referatu Inwestycji i Gospodarki Komunalnej

Na terenie gminy funkcjonują głównie drobne zakłady produkcyjne i usługowe, głównie z branży przetwórstwa rolno - spożywczego i usług, w tym:

- piekarnia w Radziłowie,
- gorzelnia w Słuczu,
- zakład betoniarski w Radziłowie.

W gminie prowadzą też działalność zakłady rzemieślnicze świadczące usługi w zakresie m.in. stolarstwa, budownictwa oraz usługi związane z obsługą leśnictwa.

Ponadto na terenie gminy pracodawcami są: Spółdzielnia Usług Rolniczych w Radziłowie – zatrudniająca 10 osób, Bank Spółdzielczy w Radziłowie – zatrudnia 6 osób, Ośrodek Zdrowia w Radziłowie – zatrudnia średnio 7 osób.

Według danych Powiatowego Urzędu Pracy w Grajewie główny problem, jaki występuje na lokalnym rynku pracy to niedostateczna liczba miejsc pracy. Prowadzi to do obniżenia standardu życia ludności. Pozostawanie bez zatrudnienia przez dłuższy czas ogranicza szanse na podjęcie pracy, a tym samym przyczynia się do ubożenia ludności, a nawet prowadzi do wykluczenia społecznego. Liczba osób bezrobotnych w gminie Radziłów w latach 2008 – 2014 była zmienna. Dane szczegółowe w tym zakresie przedstawia poniższa tabela.

Tabela 6. Liczba osób bezrobotnych w gminie w latach 2008- 2015

	2008	2011	2014
BEZROBOCIE REJESTROWANE			
Bezrobotni zarejestrowani wg płci			
ogółem	208	270	235
mężczyźni	123	155	142
kobiety	85	115	93

Dane: Powiatowy Urząd Pracy w Grajewie

W latach 2008 - 2014 w powiecie grajewskim liczba zarejestrowanych bezrobotnych w stosunku do ludności aktywnej zawodowo była wyższa w stosunku do województwa podlaskiego i kraju. Zarówno w powiecie, województwie, jak i w kraju w analizowanym okresie roku odnotowuje się zmniejszenie stopy bezrobocia, co obrazuje poniższa tabela.

Tabela 7. Poziom bezrobocia w kraju, województwie i powiecie

WYSZCZEGÓLNIENIE	2008	2011	2014
POLSKA	9,5	12,5	11,5
WOJEWÓDZTWO PODLASKIE	9,8	14,1	13,1
POWIAT GRAJEWSKI	14,8	23	20,6

Dane: Powiatowy Urząd Pracy w Grajewie

Przy wysokim wskaźniku osób bezrobotnych należy zwrócić uwagę, że ze względu na rolniczy charakter gminy można przewidywać, że część osób zatrudnionych w rolnictwie jest nadwyżkowa w stosunku do charakteru i wielkości produkcji rolnej. Bezrobocie agrarne ma zapewne wpływ na prezentowane dane liczbowe dotyczące osób niezatrudnionych, a tych, którzy figurują w statystykach Urzędu Pracy w Grajewie.

Poniższa tabela, opracowana przez PUP w Grajewie prezentuje charakterystykę bezrobotnych według wieku, czasu pozostawania bez pracy, stażu pracy i wykształcenia.

Tabela 8. Bezrobotni na przestrzeni lat 2006-2014

WYSZCZEGÓLNIENIE		2008	2011	2014
Czas pozostawania bez pracy w m-c	do 1	15	16	26
	1-3	49	45	34
	3-6	25	39	31
	6-12	27	43	49
	12-24	34	75	43
	pow. 24	58	52	52
Wiek	18-24	56	80	68
	25-34	71	97	77
	35-44	27	30	28
	45-54	33	38	42
	55-59	18	15	15
	60 lat i więcej	3	10	5
Wykształcenie	wyższe	12	28	24
	policealne i śr. zawodowe	39	70	66
	średnie ogólnokształcące	14	18	20
	zasadnicze zawodowe	45	48	46
	gimnazjalne i poniżej	98	106	79
Staż pracy ogółem	do 1 roku	24	39	28
	1-5	58	64	50
	5-10	20	29	33
	10-20	16	20	15
	20-30	8	7	12
	30 lat i więcej	1	2	2
	bez stażu	81	109	95
Ogółem	208	208	270	235

Dane: Powiatowy Urząd Pracy w Grajewie

Wg stanu na 31.12.2014 r. w grupie bezrobotnych stosunkowo dużo było ludzi młodych (18-34 lata), często nieposiadających doświadczenia zawodowego. Stosunkowo najmniej liczną grupą osób bezrobotnych były osoby w wieku powyżej 55 roku życia.

W rejestrach urzędu pracy największą grupę stanowiły osoby bezrobotne przebywające na rynku pracy przez okres do jednego roku, niemniej liczna grupa osób to długotrwale bezrobotni i osoby bez doświadczenia zawodowego. Najmniejszą grupę stanowią osoby ze stażem powyżej 30 lat pracy. Na koniec 2014 roku w grajewskim urzędzie pracy najwięcej osób zarejestrowanych z gminy Radziłów posiadało wykształcenie gimnazjalne i poniżej oraz zawodowe. Najmniejsza grupa osób bezrobotnych legitymowała się wykształceniem średnim ogólnokształcącym.

Rozwiązanie problemu rosnącego bezrobocia przekracza możliwości gminy, gdyż brakuje inwestujących w rozwój przemysłu bazującego na miejscowym surowcu i przetwórstwa rolno-spożywczego. Władze gminy podejmują działania mające na celu zminimalizowanie stopy bezrobocia, organizując możliwość zatrudnienia przy budowie infrastruktury technicznej na terenie gminy przez firmy ubiegające się o realizację zadania, a także organizując zatrudnienie w ramach prac publicznych i robót interwencyjnych. Standard bytowy ludności jest wciąż niezadowalający ze względu na brak miejsc pracy i niewystarczającą infrastrukturę społeczną. Ograniczenie narastania problemu wymaga współdziałania władz gminy, województwa oraz instytucji udzielających pomocy ze środków publicznych w tym funduszy strukturalnych.

Podsumowanie i prognozy:

- W gminie Radziłów dominuje rolnictwo - hodowla trzody chlewnej i bydła mlecznego, jednak na przestrzeni lat możemy zauważyć spadek funkcjonujących gospodarstw rolnych.
- Na terenie gminy dominującą działalnością gospodarczą są usługi okołorolnicze - leśnictwo, handel spożywczy, usługi budowlane i przemysłowe.
- Na terenie Gminy Radziłów występuje wysoki poziom bezrobocia (208 osób zarejestrowanych w roku 2008, 235 osób w roku 2014).
- Wśród osób bezrobotnych w grupach ryzyka przeważają mężczyźni, osoby młode w wieku 18-34 lata, bez stażu i ze stażem pracy do 1 roku.
- Wciąż w najtrudniejszej sytuacji na rynku pracy są bezrobotni długotrwale powyżej 24 miesięcy - ich liczba sukcesywnie wzrasta, posiadający wykształcenie zawodowe i niższe.

- Szansą dla gminy i powiatu może być rozwój turystyki i agroturystyki oraz rolnictwa ekologicznego ze względu na częściowe położenie gminy Radziłów na terenie Biebrzańskiego Parku Narodowego i przepływającej rzeki Biebrza.

3. ZASOBY GMINY, OBSZARY SPOŁECZNE I PROGNOZY

Zasobami umożliwiającymi rozwiązywanie problemów społecznych określamy instytucje znajdujące się na terenie gminy działające w obszarze polityki społecznej i rozwiązujące dane problemy. Są to zarówno jednostki samorządowe, jak i niepubliczne, na przykład organizacje pozarządowe. W każdym z prezentowanych poniżej obszarów diagnostycznych umieszczono informację jednocześnie o tych właśnie instytucjach. Taki opis stanowi prezentację rzeczywistego stanu zarówno potrzeb, jak i infrastruktury oraz kapitału społecznego.

EDUKACJA I KULTURA

W gminie Radziłów w roku szkolnym 2014/2015 edukacja odbywała się w pięciu placówkach szkolnych: SP w Radziłowie, SP w Słuczu, SP w Klimaszewnicy, SP w Kramarzewie i Gimnazjum w Radziłowie, w których zlokalizowano także oddziały przedszkolne. Ogółem do gminnych szkół w roku szkolnym 2014/2015 uczęszczało 513 dzieci.

Poniższe tabele prezentują stan liczbowy i potrzeby szkół gminnych.

Tabela 9. Szkoła Podstawowa w Radziłowie

L.p.	Nazwa zagadnienia	Dane z 2008/2009	Dane z 2011/2012	Dane z 2014/2015	
1.	dzieci objęte edukacją	szkolną	148	121	121
		przedszkolną	24	36	40
		dojeżdżający	89	78	82
2.	koła zainteresowań				
3.	zajęcia dodatkowe/ programy	<ul style="list-style-type: none"> - zajęcia dydaktyczno-wyrównawcze z języka polskiego i matematyki - koła zainteresowań - gimnastyka korekcyjno – kompensyjna - nauczanie indywidualne 	<ul style="list-style-type: none"> - zajęcia dydaktyczno-wyrównawcze z języka polskiego i matematyki - dodatkowe zajęcia edukacyjne z historii, matematyki, informatyki, - gimnastyka korekcyjno – kompensyjna - nauczanie 	<ul style="list-style-type: none"> - zajęcia dydaktyczno-wyrównawcze z języka polskiego i matematyki - dodatkowe zajęcia edukacyjne z historii, matematyki, informatyki, - gimnastyka korekcyjno – kompensyjna - nauczanie indywidualne 	

			indywidualne	- realizacja projektów: „Uczeń na 5 w Gminie Radziłów”, w ramach którego realizowane były zajęcia zgodnie z dokumentacją znajdującą się w UG Radziłów
4.	infrastruktura	plac zabaw (mały)	plac zabaw (mały)	plac zabaw (mały, duży)
5.	liczba rad rodziców	1	1	1
6.	UKS	1	1	1
	Inne np. specjaliści, biblioteki, itp	Biblioteka szkolna	Biblioteka szkolna	Biblioteka szkolna
8	światlica	– liczba dzieci	24	24
	najważniejsze potrzeby na najbliższe lata	<ul style="list-style-type: none"> ❖ doposażenie pracowni przedmiotowych dla ucz. kl. IV-VI, sali gimnastycznej w celu prowadzenia zajęć wychowania fizycznego dla ucz. kl. I-III oraz zajęć ruchowych dla dzieci z oddziałów przedszkolnych, ❖ mała liczba godzin biblioteki szkolnej, ❖ mała liczba zajęć dydaktyczno - wyrównawczych dla ucz. <ul style="list-style-type: none"> ○ kl. I-VI, ❖ mała liczba godzin zajęć logopedycznych, ❖ mała liczba godzin zajęć pedagoga szkolnego, ❖ mała liczba zajęć rozwijających zainteresowania i uzdolnienia uczniów, ❖ zbyt mała liczba godzin opieki pielęgniarki szkolnej 		

Dane: SP w Radziłowie

Tabela wskazuje spadek ilości dzieci w SP w Radziłowie z 148 do 121 osób, ale jednocześnie wzrost liczby maluchów do 5 roku życia korzystających z formy przedszkolnej z 24 do 40 osób.

Tabela 10. Szkoła Podstawowa w Klimaszewnicy

L.p.	Nazwa zagadnienia	Dane z 2008/2009	Dane z 2011/2012	Dane z 2014/2015
1.	dzieci objęte			
	szkolną	24	41	57
	przedszkolną	22	30	18

	edukacją	dojeżdżający	0	0	0
2.	koła zainteresowań		3	4	4
3.	zajęcia dodatkowe/ programy		-	- „Nauka drogą do sukcesu” i „Dodaj mi skrzydeł”.	- „Dodaj mi skrzydeł”
4.	infrastruktura		-	-	-
5.	liczba rad rodziców		1	1	1
6.	UKS		-	-	-
7.	Inne np. specjaliści, biblioteki, itp		1 logopeda	1 logopeda	1 logopeda
			Biblioteka szkolna	Biblioteka szkolna	Biblioteka szkolna
8	Świetlica	liczba dzieci	-	-	-
	najważniejsze potrzeby na najbliższe lata		<ul style="list-style-type: none"> ❖ dwuzmianowość z powodu małej ilości sal lekcyjnych, a zwiększającej się liczby dzieci, ❖ wprowadzenie dożywiania dzieci, ❖ budowa boiska do koszykówki i siatkówki. 		

Dane: SP w Klimaszewnicy

Powyższa tabela wskazuje wzrost ilości dzieci w SP w Klimaszewnicy z 24 do 57 osób oraz jednocześnie spadek liczby maluchów do 5 roku życia korzystających z formy przedszkolnej z 22 do 20 osób.

Tabela 11. Szkoła Podstawowa w Słuczu

L.p.	Nazwa zagadnienia		Dane z 2008/2009	Dane z 2011/2012	Dane z 2014/2015
1.	dzieci objęte edukacją	szkolną	66	67	72
		przedszkolną	18	21	20
		dojeżdżający	38	37	36
2.	koła zainteresowań		artystyczne, origami, informatyczne, ekologiczne	polonistyczne, origami, gry i zabawy ruchowe, religijne, ekologiczne, artystyczne, biblioteczne, języka angielskiego	matematyczne, języka angielskiego, języka polskiego, komputerowe, muzyczne, artystyczne, ekologiczne, przygotowujące do Karty Rowerowej
3.	zajęcia dodatkowe/ programy		-	Zajęcia dodatkowe z programu „Nauka – drogą do osiągnięcia sukcesu” dla	Zajęcia dodatkowe z programu „Uczeń na 5” dla uczniów klas IV – VI

			uczniów klas I- III		
4.	infrastruktura	-	-	-	
5.	liczba rad rodziców	1	1	11	
6.	UKS	-	-	-	
7.	Inne np. specjaliści, biblioteki, itp.	biblioteka	biblioteka	biblioteka	
		-	-	-	
8	Świetlica	liczba dzieci	38	-	26 (z KN)
	najważniejsze potrzeby na najbliższe lata		<ul style="list-style-type: none"> ❖ Zatrudnienie logopedy – ze względu na dużą liczbę dzieci z wadami wymowy, ❖ Zatrudnienie psychologa/pedagoga – ze względu na problemy wychowawcze i współpracę z rodzicami, ❖ Zwiększenie liczby godzin na terapię pedagogiczną, koła zainteresowań oraz zajęcia dydaktyczno-wyrównawcze z zakresu: gimnastyki korekcyjnej, terapii pedagogicznej, przedmiotów wiodących, SKS, zajęcia świetlicowe, ❖ Organizowanie zajęć edukacyjnych w ramach pojedynczych klas (bez łączenia klas dwóch roczników). 		

Dane: SP w Słuczu

W SP w Słuczu sytuacja przedstawia się następująco: wzrost dzieci uczących się z 66 do 72, a także wzrost liczby maluchów do 5 roku życia korzystających z formy przedszkolnej z 18 do 20 osób.

Tabela 12. Szkoła Podstawowa w Kramarzewie

L.p.	Nazwa zagadnienia	Dane z 2008/2009	Dane z 2011/2012	Dane z 2014/2015	
1.	dzieci objęte edukacją	szkolną	41	31	29
		przedszkolną	9	19	13
		dojeżdżający	46	47	32
2.	koła zainteresowań	-	-	-	
3.	zajęcia dodatkowe/ programy	-	-	-	
4.	infrastruktura		Plac zabaw, boisko „Orlik”	Plac zabaw, boisko „Orlik”	
5.	liczba rad rodziców	1	1	1	

6.	UKS		UKS „Kramarczyk”	UKS „Kramarczyk”	UKS „Kramarczyk”
7.	Inne np. specjaliści, biblioteki, itp.		-	-	-
			-	-	-
8	Świetlica	liczba dzieci	-	-	-
	najważniejsze potrzeby na najbliższe lata		❖ dożywianie uczniów nawet w minimalnym stopniu poprzez zorganizowanie punktu wydawania posiłków.		

Dane: SP w Kramarzewie

Tabela wskazuje spadek ilości dzieci w SP w Kramarzewie z 41 do 29 osób, ale jednocześnie wzrost liczby maluchów do 5 roku życia korzystających z formy przedszkolnej z 9 do 13 osób.

Tabela 13. Gimnazjum w Radziłowie

L.p.	Nazwa zagadnienia		Dane z 2008/2009	Dane z 2011/2012	Dane z 2014/2015
1.	dzieci objęte edukacją	szkolną	220	187	143
		dojeżdżający	159	145	113
2.	koła zainteresowań		<ul style="list-style-type: none"> ✓ piłka nożna ✓ siatkówka ✓ teatralno-dziennikarskie ✓ turystyczno – krajoznawcze ✓ fizyczne ✓ laboratoryjna chemia ✓ internetowe ✓ ornitologiczne ✓ taneczne ✓ teatralne w języku angielskim 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ sportowe ✓ historyczne ✓ teatralne ✓ filmowe ✓ fizyczne ✓ matematyczne ✓ plastyczno-manualne ✓ języka angielskiego ✓ języka niemieckiego ✓ języka polskiego ✓ artystyczno-dziennikarskie 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ teatralne ✓ matematyczne ✓ sportowe
3.	zajęcia dodatkowe/ programy		<ul style="list-style-type: none"> ✓ wyrównawcze z: - matematyki, - geografii, 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ program: „ICT w nauczaniu przedmiotów matematyczno przyrodniczych 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ „Kotwice Kariery” (program innowacyjny z doradztwa

			- języka polskiego, - języka niemieckiego, - języka angielskiego, - fizyki, ✓ zajęcia terapeutyczne ✓ zajęcia z Native Speakerem ✓ warsztaty terenowe ✓ obozy sportowe ✓ zielone szkoły	w gimnazjach” ✓ zajęcia pozalekcyjne z: informatyki, matematyki, fizyki, geografii, biologii, chemii ✓ zajęcia z terapii pedagogicznej	zawodowego) ✓ program „Szkoła Współpracy. Uczniowie i rodzice kapitałem społecznym nowoczesnej szkoły” ✓ zajęcia: - wyrównawcze z matematyki, - wyrównawcze z fizyki, - wyrównawcze z angielskiego, - opiekuńczo – wychowawcze.
4.	infrastruktura		Budynek szkoły dzielony ze szkołą podstawową Sala gimnastyczna		Jak w poprzednich latach + miasteczko ruchu drogowego, siłownia na wolnym powietrzu
5.	liczba rad rodziców		1 (30 osób)	1 (8 osób)	1 (6osób)
6.	UKS		1	1	1
7	Inne np. specjaliści, biblioteki, itp.		Bibliotekarz Pedagog Doradca zawodowy	Bibliotekarz Pedagog Doradca zawodowy	Bibliotekarz, pedagog
8	Świetlica	liczba dzieci	15 godzin świetlicy	10 godzin świetlicy	0 godzin świetlicy (opieką świetlicową objęte były dzieci w ramach tzw. godzin karcianych)
	najważniejsze potrzeby na najbliższe lata		<ul style="list-style-type: none"> ❖ doposażenie pracowni przedmiotowych, ❖ pozyskanie środków na dodatkowe zajęcia rozwijające zainteresowania uczniów oraz zajęcia wyrównawcze a także sportowe, ❖ organizacja zajęć specjalistycznych typu terapia pedagogiczna, zajęcia rewalidacyjne, ❖ remont łazienek i korytarzy szkolnych, ❖ wymiana drzwi do klasopracowni, ❖ ogrodzenie budynku szkoły. 		

Dane: Gimnazjum w Radziłowie

Powyzsza tabela wskazuje spadek liczby uczniów w Gimnazjum w Radziłowie z 220 do 143 osób.

Szkoły funkcjonujące na terenie gminy są raczej niewielkie. Mała szkoła, jak wskazują w informacjach nauczyciele i pracownicy, ma także zalety. Pozwala na indywidualizację kształcenia, zapewnia więcej czasu na diagnozę każdego dziecka i wykorzystanie zajęć wychowawczych i rozwojowych.

Obok podstawowych zadań edukacyjnych szkoły wypełniają też funkcję opiekuńczą w świetlicach szkolnych, rozwój kultury w bibliotekach szkolnych oraz zapewniają aktywność fizyczną i rekreację na placach zabaw i boiskach szkolnych.

W roku szkolnym 2014/2015 świetlice funkcjonowały na terenie 2 szkół gminnych:

- ❖ w Szkole Podstawowej w Radziłowie – uczęszczali do niej 24 osoby,
- ❖ w Szkole Podstawowej w Słuczu – 26 miejsc dla dzieci.

Inna infrastruktura dostępna dla dzieci i rodziców:

- ❖ plac zabaw i boisko w SP w Radziłowie, w SP w Kramarzewie, w SP w Słuczu, w SP w Klimaszewnicy,
- ❖ miasteczko ruchu i siłownia na wolnym powietrzu w Gimnazjum w Radziłowie,
- ❖ 4 biblioteki szkolne w SP w Słuczu, w SP w Radziłowie, w SP w Klimaszewnicy i w Gimnazjum w Radziłowie.

W wielu placówkach dzieci, oprócz realizowanej podstawy programowej, uczestniczyły w zajęciach dodatkowych w ramach kół zainteresowań: przedmiotowych, artystycznych i sportowych.

Oprócz kadry pedagogicznej, przedmiotowej tylko dwie szkoły zatrudniają pedagoga szkolnego oraz jednego logopedę.

Rodzice i opiekunowie dzieci uczęszczających do przedszkola i szkół angażują się w wiele działań. W każdym oddziale jest powoływana Rada Rodziców.

We wszystkich szkołach po dokonaniu diagnozy i rozeznaniu potrzeb uczniów organizowane są zajęcia mające na celu zwiększenie szans edukacyjnych uczniów zdolnych i mających problemy w nauce, zajęcia wyrównawcze, a w jednej rewalidacyjne.

Prowadzone są zajęcia dodatkowe, głównie przedmiotowe (np. z przedmiotów ścisłych, z języków obcych i z przedmiotów humanistycznych) oraz koła zainteresowań (np. koła sportowe, językowe, komputerowe, teatralne, matematyczne itp.).

Każda ze szkół posiada dostęp do Internetu (choć niektóre pracownie wymagają remontu i doposażenia) i umożliwia korzystanie z posiadanego zaplecza to jest: sal gimnastycznych, boisk i placów zabaw oraz świetlic szkolnych, które najczęściej są przeznaczone dla dzieci dojeżdżających. Dzięki współpracy z lokalną społecznością dzieci korzystają też z infrastruktury wiejskiej - boisk i urządzeń rekreacyjnych.

W ramach realizacji Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych prowadzona jest profilaktyka uzależnień oraz promocja zdrowego stylu życia.

Nauczyciele kształtują wśród młodzieży postawy charytatywne i propagują ideę wolontariatu poprzez uczestnictwo w różnych akcjach charytatywnych, m.in. w Wielkiej Orkiestrze Świątecznej Pomocy, Działaj Lokalnie, Góra Grosza, Zbieramy Zakrętki.

Wnioski i prognozy obszaru edukacji:

- W latach 2008-2014 nastąpił spadek ilości uczniów w szkołach podstawowych o 18% oraz wzrost liczby dzieci w edukacji przedszkolnej o prawie 68%.
- Z analizy potrzeb i problemów obszaru edukacji w gminie Radziłów wynika, iż konieczne jest pozyskanie kadry pedagogicznej z kwalifikacjami w zakresie terapii, logopedii, psychologii, pedagogiki w celu realizacji zaleceń poradni psychologiczno-pedagogicznych dla uczniów z dysfunkcjami i trudnościami.
- Niezbędny jest też rozwój zajęć pozalekcyjnych w stosunku do potrzeb dzieci, gdyż gwarantuje to wyrównywanie ich szans rozwojowych oraz aktywny sposób spędzania czasu wolnego, alternatywny wobec cyfrowych wzorców. Należy zastanowić się na ich dostępnością, rozważając liczbę dzieci dojeżdżających (prawie 62,5 % dzieci szkolnych), aby nie wykluczać ich transportowo.
- Należy wesprzeć szkoły i uzupełnić wyposażenie sal lekcyjnych i pracowni przedmiotowych w sprzęt multimedialny (tablice interaktywne, kąciki multimedialne, sale językowe).

Na infrastrukturę kultury w gminie Radziłów składa się:

- ❖ 12 świetlic wiejskich,
- ❖ 7 placów zabaw we wsiach Słucz, Radziłów (2 place), Okrasin, Czerwonki, Wypychy, Klimaszewnica,
- ❖ 1 biblioteka, w której szczególnie młodzież wypożycza książki, a dorośli korzystają z aktualnej prasy,
- ❖ boiska sportowe miejscowościach: Radziłów, Klimaszewnica, Mścichy, Glinki, Słucz.

Gmina korzysta z budynków, zasobów i wyposażenia **Centrum Kultury w Radziłowie**: /sali konferencyjnej / sali tanecznej (z szatniami) oraz zapleczem gastronomicznym. Centrum Kultury jest budynkiem klimatyzowanym.

Dzięki takiej infrastrukturze liderzy kultury i pracownicy samorządowi mogą uaktywniać nie tylko środowisko dzieci i młodzieży, ale również środowisko ludzi dorosłych i starszych. Każdy mieszkaniec gminy w różnym wieku może znaleźć wśród proponowanych form coś dla siebie.

W ofercie zorganizowanej przez Centrum Kultury prowadzone były w 2014 roku w sekcji sportowej:

- ❖ aerobik,
- ❖ zajęcia ogólnousprawniające,
- ❖ karate

Dla dzieci i młodzieży organizowane są różnorodne tematyczne zajęcia, między innymi:

- ❖ warsztaty plastyczne,
- ❖ warsztaty gastronomiczne,
- ❖ warsztaty pn. „Tajemnice sztuk cyrkowych”.

W Centrum Kultury organizowany jest również czas wolny w czasie ferii i wakacji najczęściej w formie balów maskowych i dyskotek. Z Centrum Kultury korzystają również współpracujące organizacje i jednostki np. LGD Biebrzański Dar Natury. Organizowane są tu szkolenia w zakresie rolnictwa, ochrony przyrody jak i współpracy między instytucjami.

Wnioski i prognozy obszaru kultury w gminie na najbliższe lata:

- Główną potrzebą obszaru kultury w gminie jest zwiększenie poziomu dofinansowania lokalnych świetlic i realizowanych w nich działalności kulturalnej oraz unowocześnienie i pełne wykorzystanie bazy lokalowej.
- Biblioteki poza codzienną pracą powinny również w miarę możliwości organizować różne formy spędzania wolnego czasu zarówno dla dzieci, jak i dla dorosłych. Dobrym pomysłem jest łączenie bibliotek z innymi instytucjami kultury.

KWESTIA ZDROWIA MIESZKAŃCÓW

Opiekę zdrowotną nad mieszkańcami Gminy Radziłów sprawuje Gminny Ośrodek Zdrowia w Radziłowie, który jest jednostką organizacyjną Zakładu Podstawowej Opieki Zdrowotnej w Grajewie. Na dzień 30 października 2015 roku taką opieką objętych jest 3168 pacjentów, którzy złożyli deklarację wyboru lekarza, pielęgniarki i położnej i którzy posiadają prawo do bezpłatnych świadczeń zdrowotnych. Wszystkie dzieci i młodzież uczący się w szkołach na terenie gminy zostały objęte opieką pielęgniarki szkolnej.

W ramach podstawowej opieki zdrowotnej prowadzone są programy profilaktyczne:

1. Program Profilaktyki Chorób Układu Krążenia,
2. Program Profilaktyki Gruźlicy,
3. Program Raka Szyjki Macicy,
4. Bilanse zdrowia dzieci i młodzieży,
5. Szczepienia profilaktyczne dzieci i młodzieży,
6. Informacje prozdrowotne w postaci ulotek, czasopism, gazetek ściennych na terenie ośrodka zdrowia.

Choroba alkoholowa i inne uzależnienia powodują szkody we wszystkich sferach życia człowieka, mając istotny wpływ zarówno na poczucie bezpieczeństwa społecznego, jak również na ogólny stan zdrowia, zdolność do konkurencji na coraz bardziej wymagającym rynku pracy oraz relacje rodzinne i międzyludzkie.

Na terenie gminy funkcjonuje Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, w skład której wchodzi sześć osób (stan na 25.11.2015 roku). Jednym z głównych zadań GKRPA jest realizacja nałożonego przez ustawę o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi, Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii. Program ten finansowany jest z budżetu gminy ze środków pochodzących z wpłat za wydawanie zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych.

Głównymi działaniami na rzecz profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień były:

- rozmowy motywujące z osobami nadużywającymi alkoholu (w roku 2012 z 9 osobami, w roku 2014 z 6 osobami),

- wdrażanie szkolnych programów profilaktycznych dla dzieci, rodziców i nauczycieli,
- działania terapeutyczne wobec dzieci z rodzin alkoholowych podczas kolonii i obozów z programem zajęć profilaktycznych w roku 2015,
- organizowano pozalekcyjne zajęcia alternatywne,
- prowadzono edukację publiczną – konkursy Trzeźwości i Profilaktyki,
- kontrole punktów sprzedaży napojów alkoholowych.

W celu realizacji usług na rzecz osób i rodzin z problemem uzależnienia samorząd gminy współpracował z Gminnym Ośrodkiem Pomocy Społecznej, Komendą Powiatową Policji, Prokuraturą, Sądem Rejonowym III Wydział Rodzinny i Nieletnich, WOPiTU, „Caritas”, Parafią, OSP.

Tabela 14. Dane dotyczące postępowań prowadzonych przez GKRPA

Liczba:	2008	2011	2014
nowych wniosków, które wpłynęły do GKRPA	8	13	11
przeprowadzonych rozmów motywujących do poddania się leczeniu odwykowemu	8	3	6

Dane: Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Radziłowie

Wnioski i prognozy diagnostyczne obszaru zdrowia:

- Do najważniejszych problemów zdrowotnych mieszkańców gminy należą: choroby układu sercowo – naczyniowego, choroby układu ruchu i reumatyczne, choroby endokrynologiczne (cukrzyca, choroby tarczycy), choroby nowotworowe.
- Najważniejsze problemy obszaru zdrowia na terenie gminy dotyczą w/w chorób oraz szeroko pojętego starzenia się społeczeństwa. Wzrastający odsetek populacji gminy przekraczającej wiek 60 lat determinuje wzrost problemów dotyczących chorób i potrzeb wieku podeszłego.
- Przyczyny występowania powyższych chorób tkwią w słabo rozpowszechnionej informacji o zdrowym trybie życia (właściwe odżywianie, ruch).
- Konieczne jest prowadzenie działań związanych z profilaktyką i ich rozwiązywaniem, jak również integracją społeczną osób nimi dotkniętych.

OBSZAR BEZPIECZEŃSTWA

Brak bezpieczeństwa wywołuje niepokój i poczucie zagrożenia. Na terenie każdej gminy są miejsca, które wymagają wzmoczonej interwencji służb policyjnych. W 2011 roku rozkazem

organizacyjnym zlikwidowano Posterunek Policji w Radziłowie. Gmina Radziłów została włączona w teren działań Posterunku Policji w Szczuczynie.

Według informacji Komendy Powiatowej Policji w Grajewie w roku 2014 na terenie Gminy Radziłów odnotowano rok 2008 jako najbardziej trudny i niebezpieczny. Wśród nich najwięcej zdarzeń dotyczy: kradzieży, kradzieży z włamaniem oraz wykroczeń drogowych.

Tabela 15. Liczba i rodzaj przestępstw popełnionych na terenie gminy, w tym nieletnich

Rodzaj i liczba przestępstw	2008	2011
Kradzież cudzej rzeczy	9	3
Kradzież z włamaniem	3	1
Uszczerbek na zdrowiu	1	4
Uszkodzenie rzeczy	2	-
Bójka lub pobicie	-	2
Oszustwo kryminalne	1	-
Falszerstwo kryminalne	1	-
Przestępstwa drogowe		11
Liczba czynów popełnionych przez nieletnich	3	1

Dane: KPP Grajewo, 2015

W 2014 roku odnotowano spadek przestępstw, jakim są kradzieże i bójki. Pozostałe wykroczenia – jak zatrzymanie, interwencje domowe oraz przestępstwa kryminalne mieszczą się w podobnych granicach. Czyny popełnione przez osoby nieletnie występują w bardzo niewielkim nasileniu. Nadrzędnym celem Policji jest bezpieczeństwo obywateli, którego miarą jest rzeczywiste poczucie bezpieczeństwa każdego z nich. Działania podejmowane przez Policję mają służyć społeczeństwu, dlatego też jedną z form takich działań jest stałe poszukiwanie skutecznych programów prewencyjnych oraz dostosowanie działań Policji do występujących zagrożeń i oczekiwań społecznych. Od kilku lat Zespół Prewencji Kryminalnej, Patologii i Nieletnich wspólnie z dzielnicowymi oraz policjantami z Wydziału Prewencji Komendy Powiatowej Policji w Grajewie oraz podległych Posterunków Policji, realizuje dwa programy profilaktyczne tj. „Stop patologiom” oraz „Uwaga Zagrożenie”.

Spotkania z młodzieżą i rodzicami były prowadzone w ramach programów:

- „Bezpieczna droga do szkoły/domu”,
- „Bezpieczne ferie”,

- „Bezpieczne wakacje”,
- „Bezpieczna woda”,
- „Nieletni”,
- „Wagarowicz”,
- „Nie bądźmy obojętni”,

Ponadto w KPP w Grajewie co roku prowadzone są wzmożone działania prewencyjno – kontrolne tj.

- ❖ „Melina” - mające na celu ograniczenie handlu papierosami i alkoholem bez polskich znaków skarbowych akcyzy.
- ❖ „Kłusownik” - ukierunkowane na zwalczanie kłusownictwa leśnego i kłusownictwa ryb oraz unieszkodliwianie zastawionych wnyków na terenach leśnych i sprzętu służącego do nielegalnego połowu ryb.
- ❖ „Choinka” - mające na celu zapobieganie kradzieżom drzewek iglastych.

Na terenie Gminy Radziłów prowadzone są także działania kontrolne w zakresie bezpieczeństwa ruchu drogowego:

- „Trzeźwa gmina”
- „Dyskoteka”,
- „Bezpieczny weekend”,
- „Alkohol i narkotyki”,
- „Pieszy”,
- „Prędkość”,
- „Bezpieczna droga”,
- „Znicz”.

Jedną z form zagrożenia bezpieczeństwa człowieka i rodziny jest przemoc. Przemoc jest zjawiskiem wieloaspektowym. Definicja zawarta w art.2 ust.2 ustawy z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie stanowi, że przemoc w rodzinie to: „jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie naruszające prawa lub dobra osobiste osób wymienionych w pkt.1 ustawy, w szczególności narażające te osoby na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, naruszające ich godność, nietykalność cielesną, wolność, w tym seksualną, powodujące szkody na ich zdrowiu fizycznym lub psychicznym, a także wywołujące cierpienia i krzywdy moralne u osób dotkniętych przemocą”.

Można zauważyć, że nastąpił wzrost liczby zarówno faktów przemocy, jak i zastosowanych procedur. Jednak wydaje się, że na jawność liczb wpływa edukacja społeczna, dostępność pomocy i specjalistów, w tym Zespołu Interdyscyplinarnego.

Tabela nr 16. Formy pomocy udzielonej ofiarom przemocy domowej przez GOPS

Rodzaj pomocy	2011	2012	2013	2014	2015
Liczba założonych „Niebieskich Kart”	1	18	39	24	41

Dane: GOPS Radziłów

„Niebieskie Karty” to procedura interwencji wobec przemocy w rodzinie, która składa się z odpowiedniej dokumentacji i sposobu postępowania w przypadku stwierdzenia bądź podejrzenia występowania przemocy. Głównym celem „Niebieskich Kart” jest rozpoznawanie przemocy i usprawnienie pomocy oferowanej przez przedstawicieli różnych służb w środowisku lokalnym, ale też tworzenie warunków do systemowego, interdyscyplinarnego modelu pracy z rodziną.

Istniejąca na terenie gminy infrastruktura w zakresie przeciwdziałania przemocy stanowi dobrą bazę dla podejmowania intencjonalnych oddziaływań wsparcia. Do głównych zasobów ludzkich należą specjaliści zatrudnieni w instytucjach oraz jednostkach zajmujących się problematyką przemocy. Zasoby instytucjonalne na terenie gminy Radziłów to przede wszystkim:

- ❖ Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej,
- ❖ Policja,
- ❖ Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.

Nad bezpieczeństwem mieszkańców gminy Radziłów czuwa również straż pożarna, która przeciwdziała zagrożeniom wynikającym z nieszczęśliwych zdarzeń losowych.

Działalność KPPSP wspierały trzy jednostki ochotnicze na terenie gminy Radziłów w Radziłowie, Klimaszewnicy i Słuczu.

Jednostki OSP Radziłów i OSP Klimaszewnica włączone są do Krajowego Systemu Ratowniczo Gaśniczego, w związku z czym corocznie otrzymują dofinansowanie na zakup sprzętu ratowniczo – gaśniczego do jednostek. W jednostkach OSP Radziłów i OSP Klimaszewnica funkcjonuje Młodzieżowa Drużyna Pożarnicza.

Tabela 17. Liczba członków zwyczajnych (18–65 lat) OSP włączonych do KSRG oraz udział tych jednostek w działaniach ratowniczych w 2014 roku.

Lp.	Nazwa jednostki	Liczba członków zwyczajnych	Udział jednostki w działaniach w 2014 r.		
			Požary	MZ	AF
1	KSRP OSP Radziłów	35 (w tym 3 kobiety)	7	9	1
2	KSRP OSP Klimaszewnica	30	2	3	-
3	OSP Słucz	25	-	-	-

Dane: KSRP Radziłów

W 2008 roku na terenie gminy Radziłów odnotowano ogółem 32 zdarzenia.

W 2011 roku na terenie gminy Radziłów odnotowano ogółem 46 zdarzeń.

W 2014 roku na terenie gminy Radziłów odnotowano ogółem 24 zdarzenia.

Tabela 18. Ilość zdarzeń w latach 2008-2014 na terenie gminy Radziłów

Rok/zdarzenia	Požary	Miejscowe zagrożenia	Alarmy fałszywe	Ogółem
2008	10	22	0	32
2011	31	15	0	46
2014	7	17	0	24

Dane: KPPSP Grajewo

Najczęściej jednak strażacy biorą udział w akcjach pożarowych.

Corocznie strażacy z terenu Radziłów mają możliwość sprawdzenia umiejętności i sprawności podczas rywalizacji w zawodach sportowo – pożarniczych organizowanych zarówno na szczeblu gminnym jak i powiatowym. Jednostka uczestniczy w świętach państwowych i kościelnych.

Wnioski i prognozy obszaru bezpieczeństwa w gminie:

- Gmina uchodzi za bezpieczną. Liczba popełnianych wykroczeń maleje.
- Poprawy wymaga stan bezpieczeństwa na drogach.
- Należy utrzymać sprawność funkcjonowania straży pożarnej - doskonalenie funkcjonowania Krajowego Systemu Ratowniczo-Gaśniczego i usprawnienie organizacji działań ratowniczych poprzez organizację ćwiczeń, monitoring gotowości sił i środków.

- Należy utrzymać spadkowy trend zdarzeń pożarniczych poprzez działania na rzecz poprawy świadomości społecznej w zakresie ochrony przeciwpożarowej.
- Nastąpił wzrost liczby zarówno faktów przemocy, jak i zastosowanych procedur. Jednak wydaje się, że na jawność liczb wpływa edukacja społeczna, dostępność pomocy i specjalistów, w tym Zespołu Interdyscyplinarnego. Należy utrzymać i rozszerzyć formy wsparcia rodzinie, w tym ośrodki/punkty specjalistyczne, a także dobre funkcjonowanie Zespołu Interdyscyplinarnego.

Realizacja powyższych zamierzeń powinna przynieść wymierne skutki w postaci dalszego podniesienia stanu bezpieczeństwa i porządku publicznego w gminie Radziłów.

WYKLUCZENIE SPOŁECZNE

System pomocy społecznej jako jeden z elementów zabezpieczenia społecznego polityki społecznej państwa ma za zadanie wspieranie osób i rodzin, które z przyczyn obiektywnych nie są w stanie zaspokoić swoich elementarnych potrzeb życiowych.

Zgodnie z obowiązującymi przepisami ustawy o pomocy społecznej podstawowe zadania w zakresie problemów i potrzeb społecznych na terenie gminy realizuje Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Radziłowie. W 2014 roku w Ośrodku zatrudnionych było 8 osób.

Statutowym celem działania Ośrodka jest realizowanie zadań, które powinny umożliwić osobom i rodzinom przezwyciężenie trudnych sytuacji życiowych. Pomoc udzielana jest bezpośrednio dla rodzin znajdujących się w trudnej sytuacji życiowej, dotkniętych bezrobociem lub inną z przyczyn powodującą trudną sytuację.

Do innych obowiązków Ośrodka należy:

- prowadzenie diagnostyki jednostkowej i środowiskowej;
- współpraca z organizacjami i instytucjami, a zwłaszcza z samorządem lokalnym;
- aktywizowanie środowiska lokalnego.

Ponadto obowiązujący system pomocy społecznej oraz ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, która weszła w życie w dnia 01.01.2012 r. nałożyły na gminy obowiązek zabezpieczenia podstawowych potrzeb rodzin i dzieci oraz zadania specjalistyczne takie jak poradnictwo rodzinne, zapewnienie opieki i wychowania dzieci poza rodziną oraz finansowanie

pieczy zastępczej. Pomoc świadczona rodzinom przez GOPS w Radziłowie pozwala w większości przypadków na utrzymanie dzieci w środowiskach domowych, jedynie w kilku (7-8 przypadkach rocznie) dzieci zostają w skrajnie trudnych sytuacjach, kiedy ich życie jest zagrożone przekazane do interwencyjnego wsparcia w instytucjach rodzinnej pieczy zastępczej.

W celu efektywności działań pomocowych Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej współpracuje na co dzień z Sądem Rejonowym w Grajewie, Prokuraturą Rejonową w Grajewie, kuratorami zawodowymi i społecznymi, komornikami sądowymi z terenu całego kraju, Szpitalem Ogólnym w Grajewie, a także Domami Pomocy Społecznej województwa podlaskiego i województw ościennych, Powiatowym Urzędem Pracy w Grajewie, Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Grajewie, Powiatowym Zespołem ds. Orzekania o Stopniu Niepełnosprawności w Grajewie, Gminną Komisją Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Poradnią Psychologiczno-Pedagogiczną w Grajewie, parafiami rzymsko-katolickimi, dzielnicowymi i Komendantem Policji w Grajewie, z pedagogami szkół, z przedstawicielami stowarzyszeń, ochotniczych straży pożarnych, z lekarzami rodzinnymi i pielęgniarkami, a także z radnymi i sołtysami z terenu gminy oraz organizacjami pozarządowymi.

Gmina nie posiada własnej infrastruktury pomocowej w postaci domów pomocy społecznej, noclegowni, mieszkań chronionych oraz innych placówek wsparcia. Zadania pomocy realizuje w oparciu o zasoby gmin ościennych, wykazując się przy tym oszczędnością i racjonalnością w stosunku do potrzeb. Wykorzystuje na rzecz rodzin 17 mieszkań komunalnych, będących w dyspozycji gminy.

W zależności od złożoności sytuacji rodziny, dzieci, osób starszych zakres współpracy międzyinstytucjonalnej się różni i jest podejmowany w celu zwiększenia efektywności pomocy i wsparcia oraz w celu usamodzielnienia.

Systematycznie wzrasta też liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej, co przedstawia tabela nr 16. Świadczy to o wzroście ilości problemów społecznych. Rodziny korzystające z pomocy społecznej są najczęściej wieloprotymowe (jednocześnie w rodzinie występuje np. ubóstwo, bezrobocie, niewydolność opiekuńczo-wychowawcza, niepełnosprawność). W związku z tym jest większe zapotrzebowanie na wzmożoną pracę socjalną oraz wspieranie rodziny.

Tabela 19. Korzystający z pomocy społecznej (bez świadczeń rodzinnych)

2008		2011		2014	2014
Liczba rodzin	Osoby w rodzinach	Liczba rodzin	Osoby w rodzinach	Liczba rodzin	Osoby w rodzinach
340	563	497	913	543	955

Dane: Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Radziłowie.

Ustawa o pomocy społecznej zawiera zamkniętą listę powodów, dla których każdy mieszkaniec ma prawo skorzystać z systemu pomocy społecznej. Pomoc społeczną udziela się osobom i rodzinom, w szczególności z powodów, które określa w art. 7 ustawy o pomocy społecznej. Dane te obrazuje poniższa tabela:

Tabela 20. Powody przyznawania pomocy

Przyczyny udzielania pomocy	ROK 2008		2011		Rok 2014	
	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach
Ubóstwo	94	385	79	324	118	362
Potrzeba ochrony macierzyństwa	-	-	-	-	-	-
W tym: Wielodzietność	-	-	-	-	-	-
Bezrobocie	38	135	47	184	55	160
Niepełnosprawność	22	41	23	37	24	32
Długotrwała lub ciężka choroba	-	-	-	-	-	-
Bezradność ogółem:	15	93	45	207	66	362

W tym:						
Rodziny niepełne	3	14	6	26	6	34
Rodziny wielodzietne						
	15	93	39	181	60	328
Przemoc w rodzinie	-	-	-	-	-	-
Alkoholizm	-	-	-	-	3	-
Trudności w przystosowaniu do życia po opuszczeniu zakładu karnego	-	-	1	1	2	-
Zdarzenie losowe	2	14	-	-	1	-

Dane: Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Radziłowie

W latach 2008-2014 najczęstszym powodem ubiegania się o pomoc **było ubóstwo** (ok. 118 rodzin - czyli w 2014 roku to aż 362 osoby), **bezradność** (wzrost do 66 rodzin, czyli 362 osób). Utrzymującą się grupą najłabszą i wymagającą wsparcia są **rodziny wykazujące bezrobocie**. W roku 2014 było to 55 rodzin, więcej o 17 niż trzy lata wcześniej.

Grupy te stanowią podstawowych odbiorców planowanych działań w kolejnym okresie strategicznym opracowywanego dokumentu. Zadania GOPS – praca socjalna, projekty celowe oraz działania specjalistyczne (asystentura) będą kierowane więc do tychże rodzin i osób.

Warto podkreślić, że w tej grupie aż 50% rodzin korzysta z pomocy społecznej długotrwale.

Spośród 5099 mieszkańców gminy 955 osób według danych GOPS osób skorzystało z systemu pomocy społecznej w roku 2014, co stanowi 18,72 % liczby mieszkańców gminy.

Tabela 21. Najczęstsze formy świadczonej pomocy rodzinom w GOPS

Rok	Zasilek okresowy	Zasilek celowy	Zasilek stały	Dożywianie
2008	79	8	22	190
2011	82	160	23	243
2014	104	171	23	264

Dane: Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Radziłowie, sprawozdania MPiPS

Analiza danych pozwala stwierdzić, iż najczęściej udzielaną formą pomocy są świadczenia niepieniężne – dożywianie. Drugą w kolejności były na przestrzeni lat świadczenia finansowe pomocy społecznej – zasiłki okresowe, celowe i stałe.

Wnioski i prognoza obszaru pomocy społecznej:

Liczba osób korzystających z pomocy rośnie, w roku 2014 aż 955 osób skorzystało z systemu wsparcia.

- Główną przyczyną korzystania z pomocy instytucji przez rodziny jest ubóstwo, i bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych oraz bezrobocie.
- Rodziny korzystające z pomocy społecznej są najczęściej wieloproblemowe. W związku z tym jest większe zapotrzebowanie na wzmożoną pracę socjalną oraz wsparcie rodziny, dodatkowe specjalistyczne doradztwo- psychologów, asystentów rodzinnych.
- W najbliższych latach będą narastały problemy z osobami w podeszłym wieku polegające na zapewnieniu im usług podtrzymujących samodzielne funkcjonowanie społeczne, a także częściową lub całodobową opiekę. Szacuje się, że liczba osób potrzebujących wsparcia będzie wzrastać.
- Należy prowadzić własne rozpoznanie i monitorowanie sytuacji osób zależnych niesamodzielnych ze względu na wiek, chorobę lub niepełnosprawność w gminie.

Rozwiązywanie problemów społecznych bez budowania zaplecza zasobów jest niemożliwe. Nawiązanie długofalowej współpracy i pozytywnych relacji, szczególnie z podmiotami instytucjonalnymi (np. samorządowymi, społecznymi, gospodarczymi, kościelnymi) pozwala wykorzystać kompetencje różnych podmiotów i gromadzić istniejące najlepsze doświadczenia, stanowiąc dobre wsparcie. Każda instytucja i grupa nieformalna czy osoba indywidualna dysponuje zasobami materialnymi bądź kapitałem. Ten kapitał traktowany jest jako dobro najwyższej wartości

II. CZĘŚĆ PROGRAMOWA

Strategia pozwala zaplanować plan rozwoju społecznego, przygotować działania zgodnie z wcześniej wypracowaną wizją. Przygotowane wnioski, prognozy i potrzeby zgłoszone przez instytucje poddano analizie podczas prac nad strategią. W ten sposób opracowano trzy najważniejsze **obszary problemowe**, które powinny stać się przedmiotem działań samorządu oraz całej społeczności gminy na lata 2016-2023.

I. OBSZAR

związany jest z rozwojem działalności rolniczej, hodowlanej oraz pomocą osobom, znajdującym się w szczególnie trudnym położeniu na rynku pracy.

II. OBSZAR

związany jest z grupami najsłabszymi w gminie, rozwojem systemu poradnictwa i wsparcia dla rodzin, osób starszych.

III. OBSZAR

powstał w oparciu o potrzeby działań na rzecz rozwoju kapitału społecznego, edukacji i kultury.

1. WIZJA STRATEGICZNA, CELE I KIERUNKI DZIAŁAŃ

Wizja rozwoju jest określeniem takiego obrazu gminy, jaki chcieliby osiągnąć jej mieszkańcy do roku 2023. W trakcie prac nad Strategią została zdefiniowana jako pozytywne wyobrażenie przyszłości.

GMINA RADZIŁÓW TO MIEJSCE,

GDZIE OSOBY I RODZINY ŻYJĄ AKTYWNIEM, BEZPIECZNIE I GODNIE

Celem Strategii jest podjęcie systemowych rozwiązań problemów społecznych występujących w gminie i destabilizujących życie mieszkańców. Wytyczone cele zrealizowane zostaną przy wykorzystaniu istniejących instytucji, organizacji i innych podmiotów działających w sferze społecznej. Zintegrowanie lokalnego środowiska zagwarantuje pomoc i wsparcie osobom znajdującym się w trudnej sytuacji socjalno-bytowej oraz umożliwi ludziom życie w poczuciu poszanowania godności każdej osoby, eliminowanie dysfunkcji oraz równy dostęp do zasobów podstawowych usług.

Z zebranych oczekiwań, co do działań w obszarach rozwiązywania problemów społecznych, sformułowano cele strategii.

CEL I: ROZWÓJ ROLNICTWA, RYNKU PRACY ORAZ WSPARCIE BEZROBOTNYCH

CEL II: WZMOCNIENIE RODZIN I OSÓB NAJSŁABSZYCH W GMINIE

CEL III: ROZWÓJ KAPITAŁU SPOŁECZNEGO, EDUKACJI I KULTURY W GMINIE

CEL STRATEGICZNY I

ROZWÓJ ROLNICTWA, RYNKU PRACY ORAZ WSPARCIE BEZROBOTNYCH

KIERUNKI DZIAŁANIA:

- 1) Współpraca podmiotów rynku pracy, PUP, publicznych i niepublicznych w obszarze przeciwdziałania bezrobociu.
- 2) Pozyskiwanie funduszy na aktywizację grup znajdujących się w szczególnie trudnym położeniu na rynku pracy.
- 3) Prowadzenie prac społecznie użytecznych, robót interwencyjnych, staży i kontraktów socjalnych dla osób nieaktywnych.
- 4) Promocja samozatrudnienia.
- 5) Doradztwo zawodowe, w tym dla rolników i rodzin rolniczych.
- 6) Działania edukacyjne dla osób prowadzących działalność rolniczą, agroturystyczną.
- 7) Wspieranie form zatrudnienia i terapii osób niepełnosprawnych.
- 8) Wprowadzanie instrumentów aktywnej integracji.
- 9) Wprowadzanie działań i usług ekonomii społecznej.
- 10) Promocja gospodarcza gminy i podmiotów na terenie województwa i Polski, pozyskiwanie inwestorów.
- 11) Udział w szkoleniach dla pracowników samorządu w obszarze dobrych praktyk na wsi, agroturystyki i innych.
- 12) Wsparcie przedsiębiorczości i aktywności lokalnej.
- 13) Wdrożenie poradnictwa zawodowego dla młodzieży.
- 14) Rozwój kompetencji cyfrowych wśród mieszkańców gminy.

CEL STRATEGICZNY II:

WZMOCNIENIE RODZIN I OSÓB NAJSŁABSZYCH

KIERUNKI DZIAŁANIA:

- 1) Promocja dobrych praktyk na rzecz rodzin i dobrych wzorców wychowania.
- 2) Organizacja programów edukacyjnych i profilaktycznych.

- 3) Tworzenie partnerstw z kościołem i instytucjami pracujących na rzecz ubóstwa i wspierania osób starszych, niepełnosprawnych.
- 4) Zwiększenie dostępu do usług specjalistów, w tym terapeutycznych.
- 5) Edukacja rodziców z trudnościami wychowawczymi poprzez pracę socjalną, asystenturę rodziny.
- 6) Koordynowanie prac lokalnego Zespołu Interdyscyplinarnego.
- 7) Wsparcie uczniów o specjalnych potrzebach edukacyjnych.
- 8) Podniesienie wiedzy i umiejętności młodzieży w zakresie ryzykownych zachowań.
- 9) Propagowanie zdrowego stylu życia, edukacja prozdrowotna dla osób starszych.
- 10) Zwiększenie kontroli sprzedaży alkoholu.
- 11) Zapewnienie dostępności do pomocy psychologicznej, pedagogicznej, prawnej, logopedycznej, korekcyjnej i innych wynikających z potrzeb uczniów gminy.
- 12) Wspieranie rodzin osób uzależnionych.
- 13) Organizowanie form wsparcia rodziny oraz form dziennej opieki nad dziećmi.
- 14) Rozwijanie systemu opieki nad starszymi i przewlekle chorymi mieszkańcami.
- 15) Realizacja Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Gminnego Programu Wspierania Rodziny.

CEL STRATEGICZNY III:

ROZWÓJ KAPITAŁU SPOŁECZNEGO, EDUKACJI I KULTURY W GMINIE

KIERUNKI DZIAŁANIA:

- 1) Wspieranie rozwoju sportu szkolnego i innych zajęć rekreacyjnych.
- 2) Organizacja i prowadzenie świetlic wiejskich.
- 3) Organizacja imprez sportowych, kulturalnych i artystycznych, w tym dla dzieci i młodzieży.
- 4) Rozwój form spędzania czasu wolnego opartego na potencjale szkoły i środowiska.
- 5) Poprawa dostępności i jakości (rozbudowa) infrastruktury edukacyjnej, cyfrowej, sportowej i kulturalnej.
- 7) Stałe wyposażenie szkół, sal przedmiotowych i edukacyjnych, budowa boisk i placów zabaw.
- 8) Organizacja wolontariatu.
- 9) Organizacja imprez kulturalnych i rekreacyjnych, wydarzeń dla osób starszych
- 10) Prowadzenie stałych elementów edukacji osób starszych.
- 11) Rozwój infrastruktury kultury, Centrum Kultury, sportu i edukacji.
- 12) Wykorzystanie nowego okresu programowania EFS do realizacji lokalnych usług, rozwoju organizacji, grup.

2. HARMONOGRAM REALIZACJI STRATEGII NA LATA 2016-2018

Nr	KIERUNKI DZIAŁAŃ	WSKAŹNIKI REALIZACJI	REALIZATORZY	RAMY FINANSOWE
I CEL- ROZWÓJ ROLNICTWA, RYNKU PRACY I WSPARCIE OSÓB BEZROBOTNYCH				
2	Pozyskiwanie funduszy na aktywizację grup znajdujących się w szczególnie trudnym położeniu na rynku pracy	Ilość inicjatyw i projektów na rzecz grup w trudnym położeniu. Liczba partnerstw zawiązanych na rzecz tych grup.	PUP Grajewo, OPS, Urząd Gminy, instytucje pomocowe, instytucje edukacyjne, organizacje pozarządowe i kościelne.	Fundusze własne gminy, powiatu, PUP, EFS, EFRR, PROW, LGD i inne zewnętrzne
6	Działania edukacyjne dla osób prowadzących działalność agroturystyczną.	Liczba szkoleń, warsztatów dotyczących wiedzy i umiejętności ekonomiczno-gospodarczych dla różnych grup społecznych, w tym rolników, ich rodzin.		
10	Promocja gospodarcza gminy i jej podmiotów na terenie województwa i Polski, pozyskiwanie inwestorów.	Opracowanie planu promocji. Liczba wydarzeń, publikacji, upowszechniania materiałów na terenie województwa i kraju. Wzrost liczby inwestycji.		
12	Wsparcie przedsiębiorczości i aktywności lokalnej.	Organizacja pomocy doradczej, finansowej dla podmiotów i osób. Ilość małych firm usługowych, rolniczych, rękodzieła na		

		<p>terenie gminy.</p> <p>Liczba inicjatyw skierowanych do przedsiębiorców:</p> <p>np. doradczych, finansowych.</p> <p>Liczba wydarzeń, projektów, programów skierowanych do społeczności lokalnej, liderów i organizacji.</p>		
II CEL- WSPIERANIE RODZIN I OSÓB NAJSŁABSZYCH				
5	Edukacja rodziców z trudnościami wychowawczymi poprzez pracę socjalną, i asystenturę rodzinną.	<p>Liczba programów, projektów, wydarzeń profilaktycznych, edukacyjnych skierowanych do osób i rodzin.</p> <p>Liczba rodzin objętych wsparciem asystenta rodziny.</p> <p>Liczba rodzin objęta pracą socjalną.</p>	OPS, Urząd Gminy, instytucje pomocowe, edukacyjne, szkoleniowe, dom kultury, szkoły, policja, organizacje pozarządowe i kościelne, grupy nieformalne.	Fundusze własne gminy, MPIPS, EFS, PROW, LGD i inne zewnętrzne
4	Zwiększenie dostępu do usług specjalistów, w tym terapeutycznych.	<p>Liczba osób świadczących usługi specjalistyczne (prawne, psychologiczne, doradcze, logopedyczne)</p> <p>Liczba osób świadczących usługi specjalistyczne/liczba usług terapeutycznych.</p> <p>Wzrost liczby osób objętych wsparciem.</p>		

9	<p>Propagowanie zdrowego stylu życia.</p> <p>Edukacja prozdrowotna dla osób starszych.</p>	<p>Liczba programów, projektów, wydarzeń profilaktycznych, edukacyjnych skierowanych do osób i rodzin.</p> <p>Liczba osób starszych objętych edukacją.</p> <p>Wzrost zdrowego stylu życia wśród osób starszych i rodzin.</p>		
CEL III- ROZWÓJ KAPITAŁU SPOŁECZNEGO, EDUAKCJI I KULTURY W GMINIE				
Nr	KIERUNKI DZIAŁANIA	WSKAŹNIKI REALIZACJI	REALIZATORZY	RAMY FINANSOWE
3.	Organizacja imprez sportowych, kulturalnych i artystycznych, w tym dla dzieci i młodzieży.	<p>Liczba programów, projektów, wydarzeń sportowych, kulturalnych, artystycznych skierowanych do osób i rodzin.</p> <p>Liczba dzieci i młodzieży objętych działaniami.</p> <p>Liczba inicjatyw młodzieżowych.</p>	Szkoły, Urząd Gminy, biblioteka, Centrum Kultury, organizacje pozarządowe i kościelne, grupy nieformalne	Fundusze własne gminy, MPIPS, EFS, PROW, LGD i inne zewnętrzne
5	Poprawa dostępności i jakości (rozbudowa) infrastruktury edukacyjnej, cyfrowej, sportowej i kulturalnej.	<p>Liczba adaptowanych lokali.</p> <p>Liczba remontów instytucji.</p> <p>Ilość infrastruktury na terenie gminy.</p> <p>Wzrost dostępności do technologii cyfrowej.</p>		
7	Stale wyposażenie szkół, sal przedmiotowych i edukacyjnych,	<p>Liczba adaptowanych sal lekcyjnych, przedmiotowych, boisk i placów zabaw.</p> <p>Liczba zaangażowanych</p>		

	budowa boisk i placów zabaw.	instytucji, partnerów. Liczba złożonych projektów o dofinansowanie.		
--	------------------------------	--	--	--

Realizacja Strategii może odbywać się równocześnie przy wykorzystywaniu i budowaniu nowych programów celowych oraz projektów lokalnych w obszarach zdefiniowanych w dokumencie.

III. ZARZĄDZANIE I MONITOROWANIE STRATEGII

Zarządzanie i monitoring zapisów strategicznych polegają na systematycznej ocenie oraz modyfikacji kierunków działania w przypadku istotnych zmian.

Elementami skutecznego zarządzania będą przede wszystkim:

a) **Wójt Gminy** odpowiedzialny za wdrażanie Strategii oraz wsparcie koordynatora przy realizacji Strategii.

b) **Rada Gminy** pełniąca bieżący nadzór nad realizacją, czuwająca, aby przy tworzeniu budżetu uwzględniane były wybrane kierunki działania; uchwała zmiany w Strategii.

d) **Koordinator wdrażania Strategii – OPS RADZIŁÓW**

- gromadzi dokumentację związaną ze Strategią,
- prowadzi monitoring,
- przedkłada informacje z realizacji Strategii /harmonogramu co trzy lata podczas sesji Rady Gminy.

Zapewnienie spójności z innymi dokumentami strategicznymi

Podmioty realizujące kierunki działania strategicznego i projekty powinny sprawować opiekę nad tym, aby zapisy strategii były uwzględniane w innych dokumentach programowych.

System aktualizacji:

Część programowa: cele, kierunki działań, harmonogram będzie poddawana przeglądowi i aktualizacji raz na trzy lata, po wprowadzeniu zmian Koordynator zobowiązany jest dostarczyć wszystkim zainteresowanym stronom informację o dokonanej aktualizacji.

Niniejszy dokument po uchwaleniu przez Radę Gminy powinien być opublikowany na stronie internetowej gminy, a ponadto przekazany uczestnikom procesu planowania oraz wszystkim jednostkom i instytucjom, które zostaną zobowiązane do realizacji strategii.

PROGRAMY I PROJEKTY

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych będzie skuteczna, o ile przedstawiciele samorządu lokalnego znajdą zasoby umożliwiające budowę i realizację programów celowych zgodnych z przyjętymi kierunkami działań. Programy można realizować w okresach rocznych, dłuższych lub krótszych, w zależności od charakteru danego projektu.

Przy budowie projektów znaczenie będą miały środki, które Rada Gminy rocznie będzie przeznaczała na ten cel. Projekty można realizować w ramach

- a) własnych zasobów samorządu,
- b) poprzez organizacje pozarządowe,
- c) poprzez inne instytucje zewnętrzne,
- d) w partnerstwach sektorowych.

Projekty i programy mogą być przyjmowane przez Radę Gminy stosownymi uchwałami, które winny przybierać formułę załączników do niniejszej Strategii. Projekty i programy realizowane w ramach Strategii powinny być zgodne z przyjętymi kierunkami działań.

Monitoring

Bazą informacji statystycznej zbieranej na potrzeby wskaźników monitorowania będą roczne dane Oceny Zasobów Pomocy Społecznej. Poza tym bazę tę będą stanowiły informacje i dane otrzymane od instytucji i grup środowiskowych zebrane w trakcie spotkań Zespołu, dotyczące realizacji harmonogramu.

Informacja z realizacji Strategii będzie przedstawiana raz na trzy lata podczas sesji Rady Gminy przez Koordynatora. Odnosić się będzie do celów, kierunków działania i harmonogramu Strategii.

ZAKOŃCZENIE

Polityka społeczna oparta na określonych zasadach, normach i wartościach może być postrzegana jako przewodnik działania władz samorządowych w celu:

- kształtowania warunków życia ludności oraz stosunków międzyludzkich, ogólnych warunków rozwoju;
- harmonizowania i godzenia rozbieżnych interesów różnych grup społecznych, a tym samym tworzenia warunków dla pokoju społecznego między kapitałem a pracą.

Zasady budowania społeczności lokalnej, wolnej od zagrożeń i problemów społecznych, to:

1. Zasada samopomocy – przejawia się w istnieniu i rozwoju pomocy wzajemnej ludzi, zmagających się z podobnymi problemami życiowymi oraz pomocy silniejszych dla słabszych; zazwyczaj w ramach niewielkich nieformalnych grup.
2. Zasada przezroczności – oznacza, że bezpieczeństwo socjalne jednostki nie może być tylko efektem świadczeń ze strony społeczeństwa, ale wynikać powinno także z odpowiedzialności człowieka za przyszłość własną i rodziny.
3. Zasada solidarności społecznej – najczęściej rozumiana jako przenoszenie konsekwencji, niekiedy utożsamiana z solidaryzmem społecznym, oznaczającym wyższość wspólnych interesów członków społeczeństwa nad interesami poszczególnych klas lub warstw.
4. Zasada pomocniczości – oznacza przyjęcie określonego porządku, w jakim różne instytucje społeczne dostarczają jednostce wsparcia, gdy samodzielnie nie jest w stanie zaspokoić swoich potrzeb; w pierwszej kolejności pomoc powinna pochodzić od rodziny, a następnie od społeczności lokalnej, a na końcu od państwa.
5. Zasada partycypacji – wyraża się w takiej organizacji życia społecznego, by poszczególni ludzie mieli możliwości pełnej realizacji swoich ról społecznych, zaś poszczególne grupy mogły zajmować równoprawne z innymi miejsce w społeczeństwie.
6. Zasada samorządności – stanowi realizację takich wartości jak wolność, podmiotowość człowieka; realizowana jest poprzez taką organizację życia społecznego, by jednostki i grupy miały zagwarantowane prawo do aktywnego udziału w istniejących już instytucjach społecznych i tworzenia nowych instytucji w celu skutecznego zaspokajania potrzeb i realizacji interesów.

7. Zasada dobra wspólnego – przejawia się w takich działaniach władz publicznych, które uwzględniają korzyści i interesy wszystkich obywateli i polegają na poszukiwaniu kompromisów tam, gdzie interesy te są sprzeczne.

8. Zasada wielosektorowości – polega na równoczesnym funkcjonowaniu publicznych podmiotów polityki społecznej, organizacji pozarządowych i instytucji rynkowych, które dostarczają środków i usług służących zaspokajaniu potrzeb społeczeństwa.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Radziłów ma charakter otwarty i elastyczny. Oznacza to, że poszczególne jej elementy w trakcie realizacji mogą być modyfikowane, zmienione i dostosowane do sytuacji społecznej.